

Vissa integritetsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 20 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2008 och 2009. Motionerna gäller elektronisk kartläggning vid resor och kortköp, kränkningar på Internet, Datainspektionens uppgifter, brottsbekämpning och integritet samt sekretess i hälso- och sjukvården respektive i migrationsmål. Åtta av yrkandena tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet behandlade under våren 2009 i betänkandena 2008/09: KU8 och 2008/09: KU17 och behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

Utskottet avstyrker motionerna. En reservation (v, mp) har avgetts i fråga om brottsbekämpning och integritet och en (mp) om sekretess i migrationsärenden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 7	5
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Utskottets överväganden	9
Elektronisk kartläggning vid resor och kortköp	9
Kränkningar på Internet	11
Datainspektionens uppgifter	13
Brottsbekämpning och integritet	14
Sekreteress inom hälso- och sjukvård	16
Sekreteress i migrationsärenden	18
Motioner som bereds förenklat	19
Reservationer	20
1. Brottsbekämpning och integritet, punkt 4 (v, mp)	20
2. Sekreteress i migrationsärenden, punkt 6 (mp)	20
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Motion från allmänna motionstiden hösten 2008	22
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Elektronisk kartläggning vid resor och kortköp

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Sk214 av Gunnar Andréén (fp),

2009/10:K290 av Betty Malmberg och Marianne Watz (båda m) yrkande 3,

2009/10:K363 av Gunnar Andréén (fp),

2009/10:K393 av Sven Yngve Persson (m) yrkandena 1 och 2 samt

2009/10:K423 av Camilla Lindberg (fp).

2. Kränkningar på Internet

Riksdagen avslår motion

2009/10:K315 av Hillevi Engström (m).

3. Datainspektionens uppgifter

Riksdagen avslår motion

2009/10:K422 av Camilla Lindberg och Gunnar Andréén (båda fp).

4. Brottsbekämpning och integritet

Riksdagen avslår motionerna

2009/10:K297 av Eliza Roszkowska Öberg (m) och

2009/10:Ju384 av Bodil Ceballos m.fl. (mp) yrkande 1.

Reservation 1 (v, mp)

5. Sekretess inom hälso- och sjukvård

Riksdagen avslår motion

2009/10:K325 av Finn Bengtsson och Marianne Watz (båda m).

6. Sekretess i migrationsärenden

Riksdagen avslår motion

2009/10:Sf332 av Bodil Ceballos m.fl. (mp) yrkande 16.

Reservation 2 (mp)

7. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 24 november 2009

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Margareta Cederfelt (m), Andreas Norlén (m), Stefan Tornberg (c), Yilmaz Kerimo (s), Helene Petersson i Stockaryd (s), Björn Leivik (m), Ingvar Svensson (kd), Anna Tenje (m), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp), Sinikka Bohlin (s), Tone Tingsgård (s) och Helena Bargholtz (fp).

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 7

Motion	Motionärer	Yrkanden
7. Motioner som bereds förenklat		
2009/10:K207	Katarina Brännström (m)	
2009/10:K290	Betty Malmberg och Marianne Watz (båda m)	2
2009/10:K412	Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)	
2009/10:K413	Birgitta Ohlsson och Tina Acketoft (båda fp)	
2009/10:K414	Birgitta Ohlsson (fp)	
2009/10:K421	Camilla Lindberg (fp)	2
2009/10:K425	Camilla Lindberg (fp)	1 och 2

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 20 motionsyrkanden från de allmänna motions-tiderna 2008 och 2009 som rör frågor om skyddet för den personliga integriteten, såsom exempelvis frågor om elektronisk kartläggning vid resor och kortköp, brottsbekämpning och integritet samt sekretess inom hälso- och sjukvård respektive i migrationsärenden. Vissa motionsyrkanden behandlas förenklat eftersom de rör frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden i bet. 2008/09:KU8 Vissa sekretessfrågor och 2008/09:KU17 Fri- och rättighetsfrågor.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Det allmänna ska enligt 1 kap. 2 § fjärde stycket regeringsformen verka bl.a. för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv. Privatlivet har också grundlagsskydd genom förbudet mot åsiktsregistrering och rätten till integritetsskydd vid databehandling som följer av 2 kap. 3 § regeringsformen.

Enligt artikel 8 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europakonventionen), som Sverige har tillträtt, har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En inskränkning i dessa rättigheter får bara genomföras med stöd av lag och om det är nödvändigt med hänsyn till vissa i artikeln angivna ändamål. Enligt 2 kap. 23 § regeringsformen får en lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtagande på grund av Europakonventionen. Europakonventionen gäller sedan 1995 också som lag i Sverige.

Tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) ger varje medborgare rätt att i skrift samt i radio, teve och liknande medier uttrycka sina tankar och åsikter och lämna uppgifter i vilket ämne som helst. Av 2 kap. 1 § TF följer att varje svensk medborgare till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning ska ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Rätten att ta del av allmänna handlingar får enligt 2 kap. 2 § TF begränsas endast om det krävs med hänsyn till vissa intressen, bl.a. skyddet för en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Varje inskränkning i rätten att ta del av allmänna handlingar ska enligt TF anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om så i ett visst fall anses lämpligare, i en annan lag vartill den särskilda lagen hänvisar. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet. Den sär-

skilda lag som avses är offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Kompletterande bestämmelser i vissa avseenden finns i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

OSL trädde i kraft den 30 juni 2009 och ersatte sekretesslagen (1980:100) som samtidigt upphörde att gälla. Den nya lagen utgör en redaktionell omarbetning av sekretesslagen i syfte att göra regleringen mer lättförståelig och lättillämpad. Någon materiell reform var inte avsedd med den nya lagen.

Personuppgiftslagens (1998:204) syfte är enligt dess inledande paragraf att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Med behandling av personuppgifter avses i lagen varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte. Som exempel räknas följande åtgärder upp: insamling, registrering, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, återvinning, inhämtande, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockering, utplåning eller förstöring.

Personuppgiftslagen innehåller vissa grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. Huvudregeln är att behandling av personuppgifter är tillåten bara om den registrerade lämnat sitt samtycke till behandlingen. Den som är personuppgiftsansvarig ska se till att personuppgifterna behandlas bara om det är lagligt och att de alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Personuppgifter får vidare samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. De personuppgifter som behandlas ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen.

Brottsbalken (BrB) innehåller ett flertal straffbestämmelser som syftar till att skydda den personliga integriteten. Här kan nämnas bestämmelserna om brott mot frihet och frid i 4 kap. BrB, såsom hemfridsbrott, olaga intrång och brytande av post- eller telehemlighet, samt bestämmelserna i 5 kap. BrB om förtal och förolämpning.

Utredningar

Integritetsskyddskommittén lämnade 2008 i slutbetänkandet Skyddet för den personliga integriteten (SOU 2008:3) förslag på en ny bestämmelse i regeringsformen som innebär att varje medborgare är skyddad gentemot det allmänna mot intrång som sker i hemlighet eller utan samtycke och som i betydande mån innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Kommittén föreslog också en ny straffbestämmelse i BrB om olovlig fotografering, som i princip gör det förbjudet att utan lov fotografera eller filma personer som befinner sig på platser dit allmänheten inte har insyn.

Grundlagsutredningen, som lämnade sitt betänkande En reformerad grundlag (SOU 2008:125) i december 2008, uttalade att det är angeläget att grundlagsskyddet för den personliga integriteten förstärks. Ett skydd för den personliga integriteten i linje med Integritetsskyddskommitténs förslag bör enligt utredningen införas.

Integritetsskyddskommitténs och Grundlagsutredningens förslag är för närvarande föremål för beredning i Regeringskansliet.

2008 års Kameraövervakningsutredning har haft i uppdrag att kartlägga och analysera tillämpningen av lagen om allmän kameraövervakning. I uppdraget har också ingått bl.a. att överväga om det finns behov av ytterligare åtgärder för att stärka skyddet för enskildas integritet vid allmän kameraövervakning, t.ex. genom tydligare information vid övervakning eller genom särskilda bestämmelser om skadestånd vid övervakning som sker i strid med lagen. Utredningen redovisade sitt uppdrag den 4 november 2009 i betänkandet En ny kameraövervakningslag (SOU 2009:87).

Utredningen konstaterar bl.a. att skyddet för den enskildes personliga integritet vid kameraövervakning skiljer sig åt beroende på var övervakningen äger rum och att denna skillnad inte är tillfredsställande. Utredningen föreslår därför att det i lag ställs upp särskilda villkor även för kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. Sådan kameraövervakning bör få utföras endast om det finns ett uttryckligt angivet och berättigat ändamål och endast efter en avvägning mellan intresset av övervakning å ena sidan och enskildas intresse av att inte bli övervakade å andra sidan.

Utskottets överväganden

Elektronisk kartläggning vid resor och kortköp

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet motionsyrkanden om gallring av uppgifter om enskildas resor (m), kontantbetalning av trängselskatt (fp) och integritetsskydd vid kortbetalning (m respektive fp).

Motionerna

Betty Malmberg och Marianne Watz (båda m) begär i motion 2009/10:K290 yrkande 3 ett tillkännagivande om att uppgifter om enskildas kollektivtrafikresor ska få sparas i högst två månader. Enligt motionärerna möjliggör exempelvis GPS och s.k. smarta biljetter registrering av resehistorik som kopplas samman med personnummer och namn. Att tillåta att sådan information sparas under en längre tid är enligt motionen oacceptabelt från integritetssynpunkt.

I motionerna 2008/09:Sk214 och 2009/10:K363, båda av Gunnar Andrén (fp), begärs ett tillkännagivande om att det alltid ska finnas möjlighet att betala trängselskatt kontant. Enligt motionären träds den personliga integriteten förnär när ett beslut om debitering av trängselskatt för ett visst fordon bygger på registrering av passerande bilar registreringsnummer.

Den personliga integriteten i samband med kortköp behandlas i några motioner. Sven Yngve Persson (m) begär i motion 2009/10:K393 yrkande 1 ett tillkännagivande om att uppgifter vid köp med exempelvis bonuskort som en kund har i en speciell affärskedja, telefonsamtal, e-post m.m. ska få sparas i högst sex månader och att uppgifterna ska sekretessbeläggas så att de endast kan lämnas ut till den ursprungliga affärsparten och efter domstolsbeslut till polis. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att man redan i samband med att man ansöker om ett bonuskort får ange om man godkänner att personuppgifterna används för marknadsföringsåtgärder m.m. I motion 2009/10:K423 av Camilla Lindberg (fp) begärs ett tillkännagivande om att ett bättre integritetsskydd vid kontantlösa transaktioner bör utredas.

Bakgrund

Trängselskatt tas ut för svenskregistrerade bilar som körs in i och ut ur Stockholms innerstad måndag–fredag klockan 06.30–18.29. Under dessa tider registreras bilar automatiskt vid s.k. Alla passager som sker under en kalendermånad samlas till ett skattebeslut per fordonsägare. Uppgifter om

tid och plats för passagera lagras hos Transportstyrelsen så länge de behövs för skattebeslutet, som normalt fattas den nästföljande kalendermånaden. Om den skattskyldige har betalat skatten och inte begärt omprövning tas uppgifterna bort. Vid en begäran om omprövning av skattebeslutet skrivs de uppgifter som är relevanta för ärendet ut och arkiveras i pappersform hos Skatteverket under sex år. Om ett skattebeslut överklagas, förvaras relevanta uppgifter hos den instans som behandlar ärendet (t.ex. Skatteverket, länsrätten eller en annan domstol). Sekretess gäller enligt 27 kap. 1 § OSL i en verksamhet som avser bestämmande av skatt eller taxering eller i övrigt fastställande av underlag för bestämmande av skatt för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

En av Datainspektionens uppgifter är att utöva tillsyn av hur behandlingen av personuppgifter sköts. Under 2008 och 2009 har särskilt fokus riktats bl.a. på frågan om hur s.k. elektroniska spår i kollektivtrafiken hanteras. Datainspektionen har i ett antal tillsynsändanden noterat att kollektivtrafikföretag i ökande utsträckning inför nya biljettsystem med s.k. smartkort och att dessa möjliggör långtidslagring av detaljerad information om identifierbara personers resor. Med anledning av denna granskning har Datainspektionen genom en skrivelse uppmärksammat regeringen på vad inspektionen anser är en brist i arkivlagens bestämmelser om gallring. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

För behandling av personuppgifter som sparas när en kund betalar med kreditkort eller använder ett s.k. bonuskort gäller personuppgiftslagen. Huvudregeln är enligt 10 § att behandling av personuppgifter förutsätter den registrerades samtycke. Av 11 § följer vidare att personuppgifter inte får behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring, om den registrerade skriftligen har anmält att han eller hon motsätter sig sådan behandling. Personuppgiftslagen innebär också att uppgifterna inte får bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (9 § första stycket f).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas åsikt att det är av stor vikt att beakta och värna den personliga integriteten vid en ökande användning av betalkort och andra elektroniska lösningar för exempelvis biljetter och trängselskatte-debiteringar. Från integritetssynpunkt blir det av särskilt intresse hur länge detaljerad information om identifierbara personers resor, inköp m.m. får sparas. Utskottet anser att beredningen av Datainspektionens skrivelse till regeringen inte bör föregripas och avstyrker motion 2009/10:K290 (m) yrkande 3. Utskottet har tidigare uttalat att, vid en avvägning mellan intresset av övervakningen och enskildas intresse av att inte bli övervakade, kameraövervakning inom ramen för systemet med trängselskatt kan accepteras. Därvid fäste utskottet vikt vid att fordonet är det primära objektet för övervakningen (yttr. 2003/04:KU6y). Det finns enligt utskottet inte nu

anledning att göra en annan bedömning. Motionerna 2008/09:Sk214 och 2009/10:K363 (fp) avstyrks. Med hänvisning till bl.a. vad som föreskrivs i personuppgiftslagen om krav på samtycke från den registrerade finner utskottet inte heller skäl att föreslå tillkännagivanden med anledning av vad som anförs i motionerna 2009/10:K393 (m) och 2009/10:K423 (fp).

Kränkningar på Internet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till Integritetsskyddskommitténs nyss genomförda översyn ett motionsyrkande (m) om en ny översyn av lagstiftningen som reglerar kommunikation på Internet.

Motionen

I motion 2009/10:K315 av Hillevi Engström (m) begärs ett tillkännagivande om att lagstiftningen ses över så att kränkningar på Internet motverkas. Motionären anför att lagstiftningen som reglerar spelreglerna på Internet, främst personuppgiftslagen, till stora delar är föråldrad på grund av den snabba utvecklingen av Internet. Den som har blivit utsatt för en kränkning på Internet har i dag enligt motionären mycket svårt att få upprättelse med stöd av personuppgiftslagen, vilket ofta beror på lagens undantag för journalistisk verksamhet.

Bakgrund

Även kommunikation över Internet har ett visst skydd av TF:s och YGL:s bestämmelser. Sedan 2003 gäller att vem som helst genom ett enkelt förfarande kan få grundlagsskydd för sin Internetverksamhet på samma sätt som de traditionella massmedieföretagen har för sina webbsidor. Det som krävs är att en ansvarig utgivare utses och att en ansökan om ett utgivningsbevis görs och beviljas.

Att TF:s och YGL:s regler är tillämpliga för meddelanden på Internet innebär samtidigt att personuppgiftslagens tillämpningsområde inskränks eftersom det i denna lags 2 § sägs att avvikande bestämmelser i annan lag ska ha företräde. Att grundlagsskyddet gäller för kommunikation på Internet innebär därmed att bara de brott som räknas upp i brottskatalogen i TF kan beivras och att bara den som enligt grundlagarna bär ensamansvaret kan dömas för sådant brott. Integritetsskyddsreglerna i personuppgiftslagen kan tillämpas bara i den utsträckning som de inte kommer i konflikt med bestämmelserna i TF och YGL.

Integritetsskyddskommittén behandlade publicering av uppgifter på Internet i den genomgång av sådan lagstiftning som rör den personliga integriteten som presenteras i delbetänkandet Skyddet för den personliga

integriteten – Kartläggning och analys (SOU 2007:22). Kommittén konstaterade att mycket tyder på att integritetskränkningarna på Internet har ökat i omfattning på senare år men att möjligheterna för dem som utsatts för kränkning att få upprättelse inte har förbättrats utan snarare försämrats.

Effekten av lagändringen 2003 blev att ett integritetskränkande meddelande på Internet som faller under TF eller YGL bara kan beivras om det rör sig om ett sådant brott som räknas upp i TF:s brottskatalog, såsom förtal, förolämpning eller hets mot folkgrupp. För att exempelvis brottet förtal ska anses föreligga ska det röra sig om en uppgift som utpekar någon som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller som annars är ägnad att utsätta någon för andras missaktning. Integritetsskyddskommittén konstaterade att en publicering av en bild på någon som är naken, vilket kan upplevas som djupt kränkande för den drabbade personen, normalt inte kan anses innebära att man förmedlar en bild av denne som klandervärd.

Kommitténs sammanfattande bedömning i denna del var att vid en samlad bild över integritetsskyddets aktuella tillstånd måste ett minustecken sättas för integritetsskyddets utveckling på området för massmedier och Internet. När kommittén i sitt slutbetänkande (SOU 2008:3) gav förslag på lagändringar konstaterades dock att det trots allt finns vissa möjligheter att förhindra integritetskränkande spridning av uppgifter genom bestämmelserna i TF, YGL och personuppgiftslagen. Behovet av lagstiftning är därför i dessa fall inte lika starkt som i fråga om fotografering och filmning som sker utan samtycke. I denna senare fråga lämnade kommittén som nämnts förslag på lagändring i brottsbalken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om integritetsskydd för meddelanden på Internet var föremål för Integritetsskyddskommitténs genomgång och bedömning. Kommitténs slutsats var att den nuvarande lagstiftningen ger ett visst skydd, och några förslag på lagändringar lämnades inte i denna del. Om publiceringen på Internet avser bilder som har tagits utan den fotograferades vetskap kan själva fotograferingen komma att omfattas av det föreslagna smygfotograferingsförbud som nu bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att det nu finns skäl att föreslå ett tillkännagivande om en ny översyn av lagstiftningen och avstyrker därmed motion 2009/10:K315 (m).

Datainspektionens uppgifter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (fp) om att Datainspektionens uppdrag och resurser bör utredas.

Motionen

Camilla Lindberg och Gunnar Andrén (båda fp) begär i motion 2009/10:K422 ett tillkännagivande om en utredning om Datainspektionens uppdrag och resurser. Datainspektionens arbetsfält har enligt motionärerna mångdubblats under senare tid till följd av den ökade användningen av Internet, samkörning av dataförda register m.m. Trots detta har myndighetens resurser inte utökats i samma omfattning. En utredning bör ta sikte på att uppnå bättre balans mellan arbetsuppgifter och resurser, med beaktande av det hot samkörning av dataregister utgör och behovet av att förhindra viss samkörning. För att kunna hantera frågor om kartläggning i form av exempelvis digitala biljetter och bilskatter bör Datainspektionens analysavdelning utökas.

Bakgrund

Datainspektionen ska genom sin tillsynsverksamhet bidra till att behandlingen av personuppgifter inte leder till otillbörligt intrång i enskilda individers personliga integritet. Myndighetens uppgift är enligt 1 § förordningen (2007:975) med instruktion för Datainspektionen bl.a. att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Datainspektionen ska särskilt inrikta sin verksamhet på att informera om gällande regler och ge råd och hjälp åt den som är personuppgiftsombud enligt personuppgiftslagen samt på att följa och beskriva utvecklingen på IT-området när det gäller frågor om integritet och teknik.

Datainspektionen är också tillsynsmyndighet enligt det s.k. dataskyddsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG, ändrat genom Europaparlamentets och rådets förordning EG nr 1882/2003). Myndigheten fullgör även de förpliktelser som nämns i artikel 13 i Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter när det gäller att lämna uppgifter till en behörig myndighet i en stat som är ansluten till konventionen. Vidare är Datainspektionen nationell tillsynsmyndighet för hur personuppgifter behandlas enligt bl.a. Europol- och Schengenkonventionerna.

Den största delen av Datainspektionens resurser läggs på tillsyn över behandlingen av personuppgifter. Myndigheten har riktat in verksamheten mot känsliga områden, nya företeelser och områden där risken för integritetskränkning är särskilt stor. Exempel på frågor som stått i fokus för

tillsynen är hanteringen av kunddata, elektroniska spår i kollektivtrafiken, e-förvaltning, nya system för hanteringen av personuppgifter i skolan, kamerateövervakning i skolan, GPS-övervakning av tjänstefordon samt genetisk självtestning på Internet.

I budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 1) konstaterar regeringen att Datainspektionen under 2008 har uppfyllt målen vad avser tillsynen över behandlingen av personuppgifter.

Utskottets ställningstagande

Datainspektionens uppgifter i arbetet med att hindra att enskildas personliga integritet kränks är mycket viktiga och värdefulla. Utskottet konstaterar att myndigheten under senare år har ägnat särskild uppmärksamhet åt flera av de frågor som berörs i motionen och att den har fullgjort sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt eftersom den har uppnått de mål som har satts för verksamheten. Utskottet anser därför inte att det finns skäl att föreslå ett sådant tillkännagivande som begärs i motionen. Motion 2009/10:K422 (fp) avstyrks.

Brottsbekämpning och integritet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsyrkanden om integritetsskydd i brottsutredningar (m) och begränsningar i informationsutbyte mellan EU-länder (mp).

Jämför reservation 1 (v, mp).

Motionerna

I motion 2009/10:K297 av Eliza Roszkowska Öberg (m) begärs ett tillkännagivande om en utredning om balansen mellan skyddet för den personliga integriteten och behovet av effektiv brottsbekämpning.

I motion 2009/10:Ju384 av Bodil Ceballos m.fl. (mp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om begränsningar i informationsutbytet av personuppgifter som kränker den personliga integriteten mellan EU-länder. Motionärerna anför att det är ett stort risktagande för den personliga integriteten att, som det föreslagna Stockholmsprogrammet innebär, bygga gemensamma databaser som bl.a. innehåller information om vem som reser vart och vid vilka tidpunkter samt uppgifter ur belastningsregister avseende alla som befinner sig inom EU.

Bakgrund

Europeiska rådet antog den 5 november 2004 ett femårigt arbetsprogram för samarbete i rättsliga och inrikes frågor (RIF), det s.k. Haagprogrammet. Programmet omfattar bl.a. polis- och tullsamarbete, räddningstjänst, straff- och civilrättsligt samarbete, asyl, migration, visering och kontroll av de yttre gränserna. Haagprogrammet löper ut i december 2009. Ett arbete pågår med att ta fram ett nytt program, kallat Stockholmsprogrammet eftersom det är avsett att bli antaget i Stockholm under det svenska EU-ordförandeskapet.

Den 10 juni 2009 lade kommissionen fram meddelandet Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i allmänhetens tjänst (KOM(2009) 262) om det framtida programmet. Konstitutionsutskottet uttalade i ett yttrande till justitieutskottet med anledning av meddelandet bl.a. att utskottet anser att rätten till respekt för privatlivet måste garanteras oberoende av nationsgränser, särskilt i fråga om skyddet av personuppgifter, och att det behövs ett heltäckande och effektivt system för skydd av personuppgifter i EU. Utskottet pekade vidare på att de föreslagna åtgärder som medför ett ökat utbyte av personuppgifter kan innebära risker för den personliga integriteten samt framhöll vikten av noggrann och tydlig reglering vad gäller mekanismer för automatisk överföring av uppgifter till Europol och systematiskt informationsutbyte av personuppgifter (yttr. 2008/09:KU7y).

Den 16 oktober 2009 presenterade den svenska regeringen, i egenskap av EU:s ordförandeland, ett första utkast till Stockholmsprogrammet, som ska ange ramarna för EU-samarbetet avseende polis- och tullsamarbete, räddningstjänst, straffrättsligt och civilrättsligt samarbete samt asyl, migrations- och viseringspolitik för åren 2010–2014. Utkastet till Stockholmsprogrammet innehåller bl.a. ett avsnitt om skydd av personuppgifter och privatliv (avsnitt 2.5). Regeringens ambition med programmet är att det ska leda till ett tryggare och öppnare Europa där enskildas rättigheter värnas bl.a. genom effektiva åtgärder mot den gränsöverskridande brottsligheten. I detta sammanhang sägs också att en strävan efter ökad säkerhet inte får ske på bekostnad av den enskildes rättssäkerhet, integritet och rätt till privatliv.

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten, som inrättades den 1 januari 2008, utövar tillsyn över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerade skyddsidentiteter och därmed sammanhängande verksamhet. Myndigheten ska också utöva tillsyn över Säkerhetspolisens behandling av uppgifter enligt polisdatalagen (1998:622). Tillsynen ska särskilt syfta till att säkerställa att de granskade verksamheterna bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter.

Insynsutredningen lämnade den 1 september 2009 delbetänkandet Insyn och integritet i brottsbekämpningen (SOU 2009:72). I betänkandet behandlas bl.a. frågan om allmänhetens rätt att ta del av bilder på döda eller svårt skadade personer i förundersökningsprotokoll. Utredningen bedömde att

det redan i dag finns möjligheter att i rimlig utsträckning skydda enskilda brottsoffer eller deras anhöriga från spridning av sådana bilder. Inga författningsändringar behövs därför enligt utredningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona att det är viktigt att skyddet för den personliga integriteten upprätthålls, också i den brottsbekämpande verksamheten. Utskottet förutsätter att staten är restriktiv med att utnyttja möjligheter till övervakning av elektronisk kommunikation. Utskottet vidhåller sin uppfattning att rätten till respekt för privatlivet måste garanteras oberoende av nationsgränser och konstaterar att regeringen i EU-arbetet gett uttryck för samma utgångspunkt. Något behov av ett tillkännagivande i de frågor som motionerna tar upp behövs enligt utskottet inte. Motionerna 2009/10:K297 (m) och 2009/10:Ju384 (mp) avstyrks.

Sekretess inom hälso- och sjukvård

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (m) om en översyn av sekretesslagstiftningen i syfte att stärka integriteten för patienter.

Motionen

Finn Bengtsson och Marianne Watz (båda m) begär i motion 2009/10:K325 ett tillkännagivande om en översyn av sekretesslagstiftningen och dess tillämpning i syfte att stärka integriteten för patienter. Motionärerna anger att olika förändringar i samhället under senare år har kommit att hota sekretesskyddet för patienter inom vården. Detta gäller exempelvis de nya reglerna om ersättningsetablering för läkare m.fl., eftersom landstings-tjänstemän får tillgång till patientjournaler för att bedöma frågor om ekonomisk ersättning till vårdgivare. Landstingen skriver vidare ofta i vårdavtal med sjukvårdsentreprenörer in en rätt till fri tillgång till journalinformation på enskilda ej avidentifierade patienter för att kunna granska att vårdgivarna får rätt betalning. Detta riskerar enligt motionärerna att hota den i lag fästa patientsekretessen. Även försäkringsbolagens insyn i försäkrings-tagares patientjournaler i syfte att ta ställning till försäkringsfrågor riskerar enligt motionärerna att hota sekretessen.

Bakgrund

Sekretess till skydd för enskild i verksamhet som avser hälso- och sjukvård m.m. regleras i 25 kap. OSL. Av 1 § följer att sekretess gäller inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra

personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Detsamma gäller inom annan medicinsk verksamhet. Motsvarande sekretess gäller enligt 3 § i verksamhet som innefattar särskild tillsyn över hälso- och sjukvården.

I 11–14 §§ finns sekretessbrytande bestämmelser, dvs. bestämmelser om situationer när den sekretess som annars skulle gälla inte hindrar visst uppgiftsutbyte, exempelvis mellan myndigheter som svarar för hälso- och sjukvården inom olika kommuner eller landsting eller om uppgifterna är nödvändiga för att erbjuda den enskilde vård.

I samband med behandlingen av proposition 2008/09:64 Lag om ersättningsetablering för vissa privata vårdgivare m.m. framfördes i följdmotion 2008/09:So8 av Göran Thingwall (m) en liknande invändning om att tillsynen över ersättningsfrågor innebär en risk för insyn i uppgifter som lämnats i samtal mellan patienten och vårdgivaren. Socialutskottet erinrade då om att landstingets personal som arbetar med verksamhetsuppföljning omfattas av hälso- och sjukvårdssekretessen. Socialutskottet konstaterade vidare att landstingen inte rutinemässigt behöver ha tillgång till patientjournaler utan endast i fall då landstinget har skäl att misstänka oegentligheter och att landstingets verksamhet också i detta avseende står under Socialstyrelsens tillsyn (bet. 2008/09:SoU6 s. 15).

I 9 § första stycket i personuppgiftslagen anges som ett av de grundläggande kraven på behandlingen av personuppgifter att inte fler personuppgifter får behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

I förarbetena till den nya patientdatalagen (prop. 2007/08:126 s. 175) anför regeringen bl.a. att verksamhetsuppföljningar inom hälso- och sjukvård inte får baseras på personuppgifter, dvs. uppgifter som direkt eller indirekt kan hänföras till en enskild person, om det är tillräckligt att använda oidentifierade uppgifter och att personuppgifter som endast indirekt pekar ut den enskilde i första hand ska användas. Vidare konstaterar regeringen att verksamhetsuppföljningarna inte medför någon nämnvärd spridning av personuppgifter inom en vårdgivares verksamhet eftersom själva personuppgiftshandlingen vid verksamhetsuppföljning normalt engagerar endast en liten krets av anställda.

Utskottets ställningstagande

Patienters intresse av att uppgifter i patientjournaler och andra uppgifter som lämnats i kommunikationen med en läkare eller annan vårdgivare inte sprids till obehöriga är mycket starkt och befogat. Utskottet delar motionärernas åsikt att integritetsskyddet för patienter i vården måste värnas. Det är enligt utskottet därför av stor vikt att sekretessbelagda uppgifter även inom ramen för vårdens administrativa verksamhet används med försiktighet. Landstingens kontrollmöjligheter har samtidigt betydelse för att säker-

ställa en korrekt användning av skattemedel. Enligt utskottets mening får det förutsättas att landstingen inte utan att det verkligen behövs använder sig av möjligheten att begära in patientjournaler. I de fall landstingen begär in patientjournaler får det, mot bakgrund av det restriktiva synsätt som finns när det gäller hanteringen av patientuppgifter, förutsättas att dessa hanteras med stor försiktighet och inom en så liten krets som möjligt. Vidare hindrar den gällande sekretesslagstiftningen att uppgifter om patienters personliga förhållanden lämnas till obehöriga. Något tillkännagivande med anledning av motionen behövs därför enligt utskottet inte. Motion 2009/10:325 (m) avstyrks.

Sekretess i migrationsärenden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående beredningsarbete en motion (mp) om sekretess i migrationsmål.

Jämför reservation 2 (mp).

Motionen

I motion 2009/10:Sf332 av Bodil Ceballos m.fl. (mp) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om en översyn av OSL i fråga om mål i migrationsdomstolarna. Motionärerna menar att personer som söker asyl i Sverige kan känna oro för att deras identitet röjs till hemlandet, till hemlandets ambassad i Sverige eller till någon annan obehörig. Dagens begränsade möjligheter till sekretess i mål vid en migrationsdomstol kan leda till att asylsökande inte vågar framföra sina skäl för uppehållstillstånd av rädsla för att uppgifterna ska röjas för exempelvis hemlandets säkerhetstjänst.

Bakgrund

Migrationsverkets beslut i utlännings- och medborgarskapsärenden prövas efter överklagande i en migrationsdomstol. Tre av länsrätterna (Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Skåne län och Länsrätten i Göteborg) är migrationsdomstolar. Migrationsdomstolarnas beslut kan överklagas till Kammarrätten i Stockholm, som är migrationsöverdomstol och sista instans i denna typ av mål. För förfarandet i dessa domstolar gäller lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och förvaltningsprocesslagen (1971:291). Den svenska offentlighetsprincipen innebär att domstolsförhandlingar som huvudregel är offentliga och att allmänna handlingar i målen är tillgängliga för insyn.

Det finns dock i OSL regler som ger skydd för den enskilde individens personliga förhållanden. I 21 kap. 5 § OSL stadgas att sekretess gäller, oavsett i vilken verksamhet uppgiften förekommer, för en uppgift som rör

en utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller lider annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och en utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar. Enligt 37 kap. 4 § OSL gäller dessutom sekretess hos Migrationsverket för vissa uppgifter som gäller den enskildes personliga förhållanden.

Sekretess kan i asylmål framför allt vara aktuellt där det förekommer uppgifter om den enskildes förhållanden, som exempelvis uppgifter om förföljelse och tortyr. För att skydda den enskilde personen kan förhandlingen ske inom stängda dörrar, och uppgifter kan under vissa förhållanden hemlighållas även i en dom.

Utvärderingsutredningen, som bl.a. hade i uppdrag att utvärdera den nya instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden som infördes den 31 mars 2006, lämnade sommaren 2008 i delbetänkandet Sekretess och offentliga biträden i utlänningsärenden (SOU 2008:65) förslag bl.a. om utökade möjligheter att hemlighålla den asylsökandes identitet i ett migrationsmål. Förslagen är föremål för beredning i Regeringskansliet. Enligt uppgift avser regeringen att lämna en proposition i ärendet under våren 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den pågående beredningen av Utvärderingsutredningens förslag bör avvaktas och avstyrker motion 2009/10:Sf332 (mp).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden i frågor som har behandlats tidigare under denna valperiod.

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat under det förra riksmötet i betänkandena 2008/09:KU8 Vissa sekretessfrågor och 2008/09:KU17 Fri- och rättighetsfrågor. Riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit dessa motionsyrkanden. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Brottsbekämpning och integritet, punkt 4 (v, mp)

av Marianne Berg (v) och Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju384 av Bodil Ceballos m.fl. (mp) yrkande 1 och avslår motion 2009/10:K297 av Eliza Roszkowska Öberg (m).

Ställningstagande

Att bygga gemensamma stora databaser som bl.a. innehåller information om vem som reser vart och vid vilka tidpunkter samt uppgifter ur belastningsregistret avseende alla som befinner sig inom EU är ett stort risktagande för den personliga integriteten, speciellt med de brister som dataskyddsdirektivet uppvisar. Vi anser att noggranna avvägningar måste göras mellan behovet av den ökade övervakningen och ingreppet i den personliga integriteten. Vi menar att Stockholmsprogrammet medför ett ökat utbyte av information och en utökad övervakning i en sådan omfattning att den personliga integriteten kränks och medborgerliga rättigheter åsidosätts. Detta bör med bifall av motion 2009/10:Ju384 yrkande 1 ges regeringen till känna.

2. Sekretess i migrationsärenden, punkt 6 (mp)

av Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf332 av Bodil Ceballos m.fl. (mp) yrkande 16.

Ställningstagande

Dagens begränsade möjligheter att sekretessbelägga uppgifter om enskilda asylsökande i mål hos domstol riskerar att leda till att asylsökande inte vågar framföra sina asylskäl för domstolen av rädsla för repressalier i det forna hemlandet. Denna brist kan medföra att domstolarna inte får ett fullständigt underlag för sina bedömningar, vilket i sin tur riskerar rättssäkerheten. Mot denna bakgrund bör en översyn genomföras av offentlighets- och sekretesslagen i fråga om ökade möjligheter till sekretess för uppgifter om bl.a. den asylsökandes identitet i mål vid migrationsdomstolarna. Med bifall av motion 2009/10:Sf332 yrkande 16 bör detta ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Sk214 av Gunnar Andrén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kontantalternativ vid betalning av trängselvagn/trängselavgift alltid ska föreligga för att den personliga integriteten ska kunna upprätthållas.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:K207 av Katarina Brännström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över aktuella regelverk så att den personliga integriteten skyddas på ett bättre sätt.

2009/10:K290 av Betty Malmberg och Marianne Watz (båda m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla frågor som på olika sätt berör eller kan påverka den personliga integriteten framdeles måste prövas rutinmässigt och skriftligt och att en sådan konsekvensanalys ska åtfölja beslutsförslagen på alla beslutande nivåer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att resehistorik för olika personers kollektivtrafikresor får sparas högst två månader.

2009/10:K297 av Eliza Roszkowska Öberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om personlig integritet.

2009/10:K315 av Hillevi Engström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna att motverka kränkningar på Internet.

2009/10:K325 av Finn Bengtsson och Marianne Watz (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av sekretesslagen i syfte att stärka integriteten för patienter.

2009/10:K363 av Gunnar Andrén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en komplettering till fotografisk dokumentation som grund för debitering av trängselskatt eller trängselavgift alltid ska föreligga, nämligen ett kontantalternativ.

2009/10:K393 av Sven Yngve Persson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda att uppgifter vid kontokortsköp, telefonsamtal, mejl m.m. sparas i mer än sex månader samt att sekretessbelägga dessa uppgifter så att de endast kan hanteras av en ursprunglig affärspart samt – efter domstolsbeslut – av polis.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att man redan i samband med att man gör sin ansökan om att få ett kort får möjlighet att på ett särskilt ställe markera att man godkänner eller inte godkänner att personuppgifter får användas vid direktmarknadsföring eller för att utgöra underlag för marknads- och kundanalyser, affärsuppföljning samt affärs- och metodutveckling.

2009/10:K412 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att krav på integritetskonsekvensutredning bör införas för beslut om offentliga och halvoffentliga system som kan påverka medborgarnas personliga integritet.

2009/10:K413 av Birgitta Ohlsson och Tina Acketoft (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett förbud bör införas mot att bygga upp tekniska system som i masskala identifierar människor på offentliga platser.

2009/10:K414 av Birgitta Ohlsson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avläsning på offentliga platser av människor via radioetiketter (RFID) i deras kläder eller andra tillhörigheter måste regleras i lag.

2009/10:K421 av Camilla Lindberg (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om integritetsrevision.

2009/10:K422 av Camilla Lindberg och Gunnar Andrén (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av Datainspektionens uppgifter och resurser.

2009/10:K423 av Camilla Lindberg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av bättre integritetsskydd vid kontantlösa transaktioner.

2009/10:K425 av Camilla Lindberg (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av införandet av en integritetsbalk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot massövervakningssystem.

2009/10:Ju384 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om informationsutbyte av personuppgifter till andra EU-länder.

2009/10:Sf332 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en översyn av offentlighets- och sekretesslagen i fråga om mål i migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen.